

LBRIS

We know
books

ION RAȚIU

JURNAL

VOLUMUL 4

Anii rezistenței
(1969–1973)

Prefață de Nicolae C. Rațiu

Studiu introductiv, note și ediție de Stejărel Olaru

CORINT
BOOKS

—2020—

- Watson, ambasador american 559
 Watteeuw, Magdalena (Magda, născută Hoste) 211, 268, 313
 Watteeuw, Patrick 313
 Watteeuw, Ronald (Ronnie, Ronny, Rony) 211, 268, 313
 Weber, Edmée 67
 Weidenfeld, George 85, 93, 201, 205, 380, 390, 392, 520
 Wierzbiański, Bolesław (Bolek) 97-98, 791-792
 Woodard, Peter 45, 76-77, 87, 105, 124, 128, 136, 216-217, 232
 Wurmbrand, Richard, pastor 298, 435, 714
 Zăpârțan, Vasile, preot 497
 Zeani, Virginia 259
 Zevedei, Barbu 396
 Ziegler, Ron 59-60, 106, 135
 Zissu, Iancu 137, 223

Cuprins

<i>Prefață de Nicolae C. Rațiu</i>	5
<i>Surd la cântecul sirenei. Ion Rațiu și Direcția de Informații Externe a Securității la începutul anilor 1970 de Stejărel Olaru.</i>	13
1969	41
1970	247
1971	340
1972	469
1973	660
<i>Index</i>	795

ultimul preot greco-catolic al bisericii a fost arestat, iar lăcașul a fost preluat de cultul ortodox.

Ion Rațiu și-a dorit ca slujba de înmormântare să fie oficiată în această biserică, dar de prelați uniți, însă preotul ortodox nu și-a dat permisiunea și a împiedicat accesul clericilor greco-catolici. Prohodul a avut loc în stradă, dincolo de poarta lăcașului de cult. Pe un ger pătrunzător, la -14 grade, prelații greco-catolici și mii de români, uniți și ortodocși, l-au condus pe ultimul său drum.

STEJĂREL OLARU

1969

Marți, 7 ianuarie 1969

Sunt în Klosters. Citesc astăzi în *The Times*-ul de ieri scrisoarea lui Viorel¹ intitulată „A colder Europe”. E bună și se referă la cele zece imperii pe care le-a cunoscut sau [le-a] studiat. Toate, zice Viorel, au pierit până acum prin forță, cu excepția imperiilor britanic și francez. Doar Imperiul Sovietic mai rămâne. E pesimist în ceea ce privește șansele de transformare pașnică a acestui imperiu. Viorel e un om interesant. Păcat că nu are nicio consecvență.

Duminică, 12 ianuarie 1969

Cina la Hilary și Helga Rubinstein. Pe vărul lor, Michael Rubinstein, îl cunosc bine încă de pe vremea când mergeam regulat

¹ Viorel Virgil Tilea (1896-1972), ambasador al României în Marea Britanie între 1939 și 1940, unchiul lui Ion Rațiu. Rămas în exil la Londra, a încercat să coordoneze emigrația românească, însă a eșuat, fiind privit cu neîncredere de compatrioții săi. A avut relații la nivel înalt cu politicienii englezi (diplomați, membri ai parlamentului și ai guvernului), care au apelat la acesta decenii întregi, pentru sprijin și consiliere. A fost unul dintre cele mai importante obiective ale Direcției de Informații Externe a Securității, ai cărui agenți de la Londra au avut misiunea să-l monitorizeze, să-l influențeze sau să-i sustragă documente din casă. Începând din 1965, DIE l-a recrutat ca informator, iar Securitatea l-a recompensat uneori și financiar pentru activitatea sa.

la întrunirile lui Stella Kent (Ouspensky). Michael îmi vorbește de Viorel, căci el e avocat și un client de-al lui, profesor la Universitatea din Londra, e amenințat de Viorel. Vrea să-l dea în judecată. Îi cere 1 000 de lire sterline pentru că ar fi sugerat, într-o carte de-ale lui, că Viorel a luat atitudine antihitleristă de dragul intereselor lui financiare și forestiere. N-am putut să-i promit niciun ajutor. E păcat însă că Viorel manipulează în felul acesta.

Martți, 14 ianuarie 1969

Dinu Daponte¹, cu care iau masa, e de părere că astăzi, mai mult ca oricând, aș putea da ceva pozitiv prin legătura cu Nixon. Ripostez, sugerând că el ar putea da mult mai mult decât Gicu Pop², de exemplu, stabilind o legătură de încredere cu guvernării Republicii Socialiste România [RSR]. Asta pentru că el are o altă „statură” decât Gicu. Ceea ce nu-l împiedică pe Gicu să reușească.

Joi, 16 ianuarie 1969

Soții Solonicov, veniți la Londra pentru meciul de fotbal Anglia-România, îmi cer să-i ajut să stea aici. Accept.

Ieri și astăzi la prânz vorbesc ore întregi cu Augustin Hila³ din São Paulo, Brazilia. A fost în țară timp de 80 de zile. L-a văzut pe

¹ Dinu Daponte, om de afaceri român, prieten cu Ion Rațiu.

² Gheorghe (George/Gicu) Pop (1927-?), om de afaceri. A fugit din România și s-a stabilit la Londra, în 1948. Începând din 1956, a intrat în atenția Securității, care l-a recrutat ca informator în problema emigrației din Londra. Totodată, a fost suspectat că este și agent britanic. A devenit un influent om de afaceri, cu legături la vârful regimului comunist de la București.

³ Augustin (Puiu) Hila (1911-1986), avocat, politician țărănist. A părăsit România în 1946, stabilindu-se în Brazilia. A fost unul dintre prietenii apropiați ai lui Corneliu Coposu, cu care a ținut legătura până la moartea sa. Între 2 august și 14 octombrie 1968, a vizitat România, iar pentru o vreme a locuit la Corneliu Coposu. Potrivit Securității, împreună cu acesta

Coposu¹, „șeful văzut al partidului nostru”. Se pare că e mai bine decât era pe vremuri, căci după atâția ani în închisoare, e acum mai subțirel. Mi-a adus o fotografie cu el și, trebuie să recunosc, arată foarte interesant. Înalt, cu mult păr pe cap, față inteligentă. Îmi dă o fotografie și de-a episcopului Iuliu Hossu. Omul arată fantastic. Extrem de uscățiv, foarte spiritualizat în toate trăsăturile feței. O a treia fotografie este cea a episcopului Ioan Dragomir, numit în clandestinitate. O față forte, cap rotund, puternic, ce împodobește un corp masiv de muncitor.

Hila zice că există vreo 890 de preoți uniți care funcționează în clandestinitate. Vaticanul ar dori încadrarea uniților în Biserica Romano-Catolică. De aceea ar fi numit un episcop atât de slab, atât de neinteresat în aspectul politic al frământărilor și persecuțiilor de astăzi. Se referea la Vasile Cristea. E ca pe vremea episcopiei din Hajdúdorog, imediat înaintea Primului Război Mondial, când Papa de la Roma i-ar fi *mințit* pe reprezentanții români și astfel s-a deznaționalizat comunitatea românească unită, care a rămas, după 1918, în Ungaria. Fiind de rit latin, n-au mai rezistat ca *români*.

„a luat legătura cu persoane care au avut funcții de conducere în PNT, în organizația legionară și în Biserica Greco-Catolică”, precum Ilie Lazăr, Onisifor Ghibu, Anton Ionel Mureșanu, Ioan Dragomir și episcopul Iuliu Hossu, care se afla cu domiciliu obligatoriu la Mănăstirea Căldărușani. De asemenea, Augustin Hila și Corneliu Coposu i-au vizitat pe frații Boilă (Nelu și Matei), „elemente PNT active”, la Cluj și pe avocatul Nicolae Lupu, fost legionar, stabilit la Sibiu (Marin Pop, „Corneliu Coposu și exilul românesc. Legăturile și corespondența cu Augustin Hila din Brazilia”, în *Caiete Silvane*, <http://www.caietesilvane.ro/articole/2561/Corneliu-Coposu-si-exilul-romanesc.html>).

¹ Corneliu Coposu (1914-1995), avocat și politician, secretarul lui Iuliu Maniu în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. A fost arestat la 14 iulie 1947, iar, în 1955, a fost condamnat de Tribunalul Militar Teritorial București la 15 ani de detenție grea. A fost eliberat la termen, la 9 iulie 1962, însă a primit domiciliu obligatoriu pentru 2 ani la Rubla, în Bărăgan. A fost președinte al PNTCD între 1990 și 1995.

Am mai vorbit despre toți și toate. La masă, astăzi, a fost și George Serdici¹. Ne spune că în țară nimeni nu-l ia în serios pe Vișoianu. Popa ar fi socotit drept bun de preot într-un mic sat, nu pentru politică națională în circumstanțele dificile actuale. Ilie Lazăr e tot tare. Dar o duce în mizerie. Bubi Solomon e decăzut. Băiatul lui Zachî, Matei Boilă, e cel mai reușit. Pitu Pop ar fi spion sau agent al Securității. Îmi propune să facem o societate a laicilor uniți pentru a opri desființarea Bisericii noastre. De acord. Îi spun doar că deja am mult prea multe obligații. Nu știu unde voi putea găsi timpul necesar. Vom schimba listele celor care ar trebui să fie invitați. C. Drăgan e de acord. I-ar fi vorbit foarte frumos despre mine.

Vineri, 17 ianuarie 1969

Barbu Călinescu² îmi transmite un articol despre meciul de fotbal care a avut loc miercuri seara. Îl accept pentru publicare în numărul viitor. Nu e rău.

Munteanu, de la REL³-München, e și el aici, tot cu această ocazie. Vrea să ia un interviu lui Stan Luric. Telefoniez lui Luric și-l

¹ Gheorghe (George) Serdici (1920–1994), avocat, politician țărănist și om de afaceri stabilit în Marea Britanie. Membru al PNT în exil, în cadrul căruia a fost secretar general (1982–1989). În 1990, a fost numit consilier pentru relații externe și membru în Delegația Permanentă a PNȚCD. Între George Serdici și Ion Rațiu a existat o relație amicală, cei doi acționând pentru materializarea unor planuri politice ce vizau reorganizarea Comitetului Național Român și a PNȚ în exil, însă, mai târziu, drumurile lor s-au despărțit, iar Serdici a devenit unul dintre detractorii lui Rațiu.

² Barbu Călinescu (1922–2014), arhitect, fiul prim-ministrului Armand Călinescu, asasinat de legionari în septembrie 1939. Trimis să studieze în Anglia pentru a fi protejat de amenințările legionarilor, Barbu Călinescu a rămas la Londra după asasinarea tatălui său și a studiat arhitectura la Cambridge. În timpul războiului, în perioada studenției, Ion Rațiu și Barbu Călinescu au fost prieteni apropiați. Mai târziu, Barbu Călinescu a fost recrutat de Securitate și dirijat să obțină informații despre Rațiu și familia sa.

³ Radio Europa Liberă, post de radio american cu sediul la München, care a început să emită în 1950.

sfătuiesc să o facă. El e nehotărât, ca de obicei, căci dorește să-și aducă mama din țară și chiar să meargă el în România de Paște.¹ Munteanu e redactor de sport la REL. Dorește să contribuie la buletinul nostru. Sper că Noël îi va da voie.

Soții Solonicov la mine. Vorbesc cu Peter Woodard² și aranjez ca ei să locuiască, începând de mâine, la Ockenden Venture. Fără plată, deocamdată. Pe urmă, vom vedea. Peter Woodard îmi spune că Milița Petrașcu va avea o expoziție de sculptură aici, la Londra. Mă întreabă dacă e bine ca ambasadorul RSR, [Vasile] Pungan, să rostească o mică alocuțiune la vernisaj. I-am spus că *poate* da, dar în cazul ăsta eu nu voi putea face nimic pentru ea.

¹ Stan Luric a fost un jucător de rugby fugit din România și stabilit în Anglia, unde a beneficiat și de sprijinul lui Ion Rațiu. Securitatea a aflat de încercarea lui Rațiu de a-i facilita lui Luric un interviu cu jurnalistul Nicolae Munteanu (a nu se confunda cu Neculai Constantin Munteanu) pentru postul Radio Europa Liberă dintr-o telegramă a rezidenței DIE de la Londra, expediată la 26 ianuarie 1969: „Contactat de Munteanu prin intermediul lui Rațiu, Luric afirmă că a refuzat propunerea, motivând că el, chiar la rămânerea în Anglia, s-a abținut să facă declarații împotriva țării și cu atât mai mult va refuza acum, când intenționează să vină în țară și își așteaptă părinții să-l viziteze în Anglia. Mai mult decât atât, Luric i-a arătat lui Munteanu că asemenea acțiuni nu ar ajuta cu nimic la creșterea interesului ascultătorilor din România față de *Free Europe* și ar contraveni convingerii sale personale, că în această perioadă grea pentru țară, dacă nu poți face nimic pentru a o ajuta, atunci este mai bine să te abții. Indignat de refuzul lui Luric, Rațiu i-a imputat acestuia că este un nerecunoscător, pentru că l-a ajutat el de la rămânerea în Anglia, și că, de când frecventează biserica românească și acțiunile de la ambasadă, a reușit să-și schimbe chiar și convingerile politice. Cu toate presiunile făcute de Rațiu și Munteanu, Luric a refuzat să acorde interviul solicitat.” Vezi ACNSAS, fond SIE, dosar nr. 771, vol. 3, f. 246–247.

² Peter Woodard, prieten și colaborator al lui Ion Rațiu. A fost suspectat de Securitate că este agent al serviciilor de informații britanice.

LIBRIS

We know
books

Sâmbătă, 18 ianuarie 1969

La birou cu Celus Tiberiu Masca¹. E doctor, refugiat acum 12 ani. A lucrat în Elveția timp de șapte ani și aproape că și-a pierdut vederea, căci lucra cu raze roentgen. Sosit în Anglia, a fost denunțat de elvețieni (locuise la Basel). Consecința: cercetat peste tot de Home Office, care-l suspecta că e spion. Acum îmi dau seama că de el îmi vorbise Tony Hardcastle². Mi-a dat chiar fotografia lui. Silviu Crăciunaș³ l-a ajutat și sfătuit. În cele din urmă, l-au acceptat. Și-a cumpărat o casă pe care a amenajat-o și

¹ Celus Tiberiu Masca (1921 - ?), medic. Fost legionar în timpul studenției, motiv pentru care a fost arestat în 1943 și internat în lagărul de la Târgu-Jiu. A fugit în Elveția în 1956, în timp ce se afla la tratament medical în Cehoslovacia. După nenumărate eforturi, inclusiv tentativa de a pune la cale trecerea ilegală a graniței, în 1964, a reușit să-și aducă în Occident soția și cei doi copii. A fost urmărit de Scotland Yard și MI5, care l-au suspectat că este agent secret român, însă documentele din arhiva Securității menționează doar că „sus-numitul nu este în preocupările organelor noastre” și că este urmărit de Securitate ca „trădător de patrie”. Vezi ACNSAS, fond SIE, dosar nr. 26765, vol. 4, f. 135 și fond Informativ, dosar nr. 500431.

² Tony Hardcastle, ofițer de contrainformații al MI5, cu care Ion Rațiu a ținut legătura în perioada 1966–1969. Rațiu a menționat în jurnalul său unele dintre întâlnirile cu Hardcastle, cei doi fiind de acord să se sprijine reciproc în „problema Securității”, adică în identificarea agenților Direcției de Informații Externe aflați la Londra, precum și a operațiunilor Securității desfășurate în Marea Britanie.

³ Silviu Crăciunaș (1914–1998), scriitor, membru marcant al exilului românesc. A părăsit definitiv România în 1957, afirmând că a evadat din spitalul Burdujeni al penitenciarului Suceava. În realitate, Crăciunaș a fost agent al Securității, iar plecarea din țară a fost organizată de serviciul secret comunist, cu scopul infiltrării sale în conducerea organizațiilor emigrației românești ostile României și, mai ales, al pătrunderii sale în rețeaua de agenți a serviciilor secrete din Occident. Crăciunaș nu a mai revenit în România, dar, până în 1974, când a fost abandonat de Securitate, a trimis periodic rapoarte unde a descris pe larg activitatea lui Ion Rațiu. Despre biografia și activitatea lui Silviu Crăciunaș, vezi Stejărel Olaru, *Agentul*

subînchiriat-o. Face același lucru ca și Silviu și Mișu [Cârciog]¹. E de origine din Cipău, dar născut în Constanța². Face parte din una din familiile ce practicau transhumanța. Cu oile. Are doi băieți la Institutul Francez de aici. Și nevasta lui e româncă. „Să facem o casă românească la Londra”, îmi zice. De acord.

Marti, 21 ianuarie 1969

Archie Rendel de la *Times* dă o conferință despre România la Chatham House. Sunt invitatul lui Ronnie Burroughs³. Vorbesc cu Nicholas Carroll de la *Sunday Times*.

— Când te duci din nou la București? îl întreb.

— Sper că foarte curând; dar, în tot cazul, când începi dumneata acțiunea revoluționară? mi-a răspuns!?

Cuvântarea, mult prea superficială. Pentru oameni neinformați. Doar generalități. Întreb de soarta lui [Alexandru] Bărlădeanu (care, insinuez, e pe linia moartă) și mă refer la denunțarea în *Scânteia* a atacului de la aeroportul din Beirut. Schimbă ceva în România? A răspuns „Nu”, dar n-a înțeles sensul mai profund al întrebării mele.

nostru Victor, Editura Polirom, Iași, 2018 și primele trei volume publicate ale jurnalului lui Ion Rațiu.

¹ Mihai Cârciog (1915 - ?), avocat și om de afaceri. Membru al Mișcării Legionare, Cârciog a fost atașat comercial la Roma (1940–1943) și Zagreb. A fugit din țară împreună cu soția în 1947, folosind pașapoarte false. Soții Cârciog s-au stabilit inițial la Milano, iar peste trei ani s-au mutat la Londra. A fost exploatat de Securitate, pentru a se obține informații despre membrii exilului românesc, fără a semna vreun angajament de colaborator sau vreo notă informativă și fără a fi plătit. A devenit unul dintre cei mai bogați români din Marea Britanie. Vezi alte detalii biografice în Ion Rațiu, *Jurnal. Volumul 2. Printre spioni și trădători de țară (1955–1962)*, Editura Corint, București, 2017.

² Tiberiu Masca s-a născut în comuna Bărsănești, județul Botoșani.

³ Ronald (Ronnie) A. Burroughs (1917–1980), diplomat britanic specializat în analiza informațiilor, prieten cu Ion Rațiu.

Ștefanie Grant a fost și ea acolo și multe alte fețe cunoscute. Un domn, P.S. Gourgey, corespondentul publicației *Indo – Israel Review*, îmi vorbește foarte favorabil după conferință și suntem de acord că românii nu sunt organic antisemiți. Prințul Kretzulescu¹ îmi povestește ultima lui călătorie în țară. În special, pentru a obține fotografii bune ale mănăstirilor din Moldova/Bucovina. Scrie un articol. Aceeași poveste. Astăzi există un sprijin autentic în țară pentru regim. Când resping această teză, dă înapoi. Spune că l-ar fi sfătuit pe patriarh să nu înființeze o nouă parohie la Paris. Să-l lase în pace pe [preotul Vasile] Boldeanu. Parohia lui Vintilă Popescu² de aici, de la Londra, este un fiasco recunoscut astăzi la București.

Miercuri, 29 ianuarie 1969

Întrunire la Camera Lorzilor (sala de comitet nr. 3) pentru Cehoslovacia. *Daily Telegraph* publică o scrisoare excelentă a lui

¹ Nicolae Kretzulescu (1899–1985), fizician. În aprilie 1946, i-a fost respinsă solicitarea de a părăsi România, iar la începutul anilor 1950, în urma unei percheziții în timpul căreia s-a găsit în posesia lui „valută de aur nedeclarată”, a fost arestat și condamnat la 5 ani de închisoare pentru deținere de valută. Eliberat în septembrie 1954, a fost urmărit de Securitate până în iunie 1962, când a plecat definitiv din țară, după ce a fost răscumpărat prin intermediul omului de afaceri Henry Jakober. Vezi ACNSAS, fond Informativ, dosare nr. 84507 și 451164 și fond SIE, dosar nr. 53927.

² Vintilă Popescu (1895–1971), preot și profesor de teologie, specializat în filosofie și teologie. A studiat la Viena, Graz, München și Oxford. Între 1964 și 1969, i s-a încredințat organizarea și conducerea parohiei ortodoxe române „Sfântul Gheorghe” din Londra – vezi Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ediția a II-a, revizuită și întregită, Editura Enciclopedică, București, 2002, pp. 384–385. A fost recrutat de Securitate în 1961, semnând notele informative cu numele conspirativ *Ion*. A fost suspectat de membrii exilului că fusese recrutat de Securitate, așa cum reiese și din notele informative trimise de agenții DIE din Londra.

[Josef] Josten. Propunerea e ca Uniunea Sovietică să fie expulzată din organizația Uniunii Interparlamentare pentru că insistă să numească, în loc să aleagă, pe toți deputații parlamentului cehoslovac. Prof. [...] ¹ este invitat de Roly St. Oswald să comenteze primul. Confuz, cere ca deputații Cehoslovaciei să fie admiși în Uniunea Interparlamentară, mai degrabă decât să se excludă sovieticii. Sau să se încerce ambele. Roly arată contrazicerea în această propunere. Profesorul a fost interesant însă când a descris încercările de unificare a tuturor cehoslovacilor din exil. S-a numit un comitet de trei: Kubelík (conducătorul de orchestră), Osuský (fostul ambasador la Paris) și el. Este o nouă încercare de a se demonstra unitatea țării întregi, aceeași unitate care a fost deja demonstrată în țară. Arăt greșeala lui fundamentală. Noi nu trebuie să facem ceea ce este deja făcut în țară. Cei din Cehoslovacia dau o demonstrație elocventă a opoziției lor față de cotropitorii străini, Sovietele, în special. Noi trebuie să mergem mai departe și să cerem alegeri libere în Cehoslovacia și excluderea Sovietelor din Uniunea Interparlamentară, pentru că ei sunt cei care se opun lor și insistă în a *numi* parlamentarii cehoslovaci...

Alex. Pascu² e invitat de episcopul Stăniloae. Îi aduce un mesaj de la mama lui și de la soția lui Grigore Popa. L-a primit

¹ Scris ilizibil.

² Alexandru Pascu (1923–?), student la Medicină. La începutul lui 1961, Securitatea a demarat procedura recrutării sale, încheiată cu succes în luna Iulie. S-a renunțat la el peste trei ani, pentru că a refuzat să continue colaborarea. În 1966, în timp ce se afla în străinătate în interes de serviciu, nu s-a mai întors în țară și s-a stabilit la Londra. A devenit unul dintre colaboratorii lui Ion Rațiu, ajutându-l pe acesta la editarea buletinului *Free Romanian Press*, chiar dacă Rațiu l-a suspectat de legături cu Securitatea. La sfârșitul lui 1972, Rațiu a renunțat la colaborarea cu Pascu. Vezi ACNSAS, fond Rețea, dosar nr. 38829.